

Danyýel pygamberiň kitaby

Giriş

Danyýel pygamberiň kitaby ýahudy halkynyň keseki patyşa tarapyndan sütemlere we yzarlanmalara sezewar edilen döwründe ýazylandyr. Pygamber taryhy wakalary we gören görnüşlerini ulanyp, öz döwürdeşlerine umytdan düşmezligi ündeýär. Ol Hudaýyň zalym patyşany tagtdan syndyryp, Öz halkynyň garaşsyzlygyny dikeltjekdigini aýdýar.

Kitap iki bölümden ybarat. Birinji bölümde Danyýel pygamber we onuň sürgün döwründäki dostlary barada gürrüň berilýär. Ol öz dostlary bilen ýeke-täk diri Hudaýa bolan imanlary we tabynlyklary arkaly öz duşmanlaryndan üstün çykýar. Bu wakalar Babyl we Pars şalyklarynyň bolan döwründe bolup geçýär.

Kitabyň ikinji bölümünde Danyýel pygamberiň gören görnüşleri beýan edilýär. Pygamber bu görnüşlerde Babyl we beýleki güýçli şalyklaryň ilki güýçlenip, soňra synjakdygyny, imansyz sütemkärleriň ýok ediljekdigini we Hudaýyň halkynyň üstün çykjakdygyny aňladýan alamatlary görýär. Şeýle-de bu bölümde ahyrzaman baradaky pygamberlikler beýan edilýär. Bu pygamberlikler özboluşlydyr, sebäbi olar islendik döwrüň okyjysyna örän ýakyn, ýagny tizara berjaý boljak pygamberlik ýaly görünýär. Kitabyň esasy pikiri «Ynsan patyşalygynyň üstünden Beýik Hudaý höküm sürýär» (5:21) diýen aýatda jemlenendir. Danyýel pygamberiň gören görnüşleriniň hemmesi Hudaýyň hökmürowanlygynyň dünýä şalyklaryndan üstündigini habar berýär.

Mazmuny

Danyýel pygamber we onuň dostlary.....	1:1–6:28
Danyýel pygamberiň gören görnüşleri.....	7:1–12:13
Dört jandar hakyndaky görnüş	7:1-28
Goç we erkeç hakyndaky görnüş	8:1–9:27
Asmandan inen ilçi	10:1–11:45
Ahyrzaman.....	12:1-13

1-nji bap

Dört ysraýyl ýigidi Babyl köşgünde

¹Ýahuda patyşasy Ýehoýakymyň patyşalygynyň üçünji ýylynda Babyl patyşasy Nebukadnesar öz goşuny bilen Iýerusalime hüjüm edip, onuň daş-töweregini gabady. ²Taňry Ýahudanyň patyşasy Ýehoýakymy hem-de Hudaýyň ybadathanasyndaky gap-gaçlaryň bir bölegini onuň golastyna berdi. Nebukadnesar ol zatlary Şingara getirdi. Ol Hudaýyň ybadathanasyndan getirilen gap-gaçlary öz hudaýlarynyň buthanasyndaky gaznasynda goýdy ^a.

³Soňra Nebukadnesar özüniň baş gözegçisi Aşpenaza ysraýyllaryň arasyndan patyşanyň we han-begleriň maşgalasyndan bolan ýigitleriň birnäçesini getirmegi buýurdy. ⁴Bu ýaş ýigitler bedenleri hiç hili şikessiz, görmegeý, her bir ylymdan baş çykarýan, bilimli, öwrenmäge ukyply we patyşanyň köşgünde hyzmat etmäge mynasyp bolmalydylar. Olara babyllylaryň edebiyaty we dili öwredilmelidi. ⁵Patyşa öz gündelik köşk saçagyndan olara bir paý nahar we şerap bölüp berdi. Olar üç ýyl okadylyp, üçünji ýylyň ahyrynda patyşanyň huzurynda hyzmat etmäge getirilmelidiler. ⁶Saýlananlaryň arasynda ýahuda tiresinden Danyýel, Hananýa, Mişafýyl we Azarýa bardy. ⁷Baş gözegçi olaryň adyny üýtgetdi. Danyýele Belteşasar, Hananýa Şadrak, Mişafýyla Meýşak, Azarýa Abednego diýip at goýdy.

⁸Danyýel özüni haram etmezligi ýüregine düwdi. Şeýdip, ol baş gözegçiden özüniň patyşanyň saçagyndan bölüp berilýän nahardan, şerapdan

saklanmagyny haýyş etdi. ⁹Baş gözegçiniň nazarynda Hudaý Danyýele merhemet we rehim-şepagat berdi. ¹⁰Baş gözegçi Danyýele: «Men onuň alyhezetleri patyşadan gorkýaryn. Ol siziň nahar we içgi paýyňyzy bölüp berdi ahyryn. Eger siziň ýüzüňiziň özüňiz bilen deň bolan beýleki ýaş ýigitleriňkiden hordygyny görse, ol janymy jähenneme iberer» diýdi.

¹¹Soňra Danyýel baş gözegçiniň özüniň, Hananýanyň, Mişafýylyň we Azarýanyň üstünden goýan sakçysyndan haýyş edip, şeýle diýdi: ¹²«Öz gullaryňy on gün synap göräý. Goý, bize iýmek üçin gök-önümler, içmek üçin bolsa suw berilsin. ¹³Şundan soň sen biziň ýüzümizi köşk saçagyndan iýýän beýleki ýigitleriň ýüzi bilen deňeşdirip bilersiň we öz gullaryňa näme etmegi isleseň, gözəl göwnüň». ¹⁴Şeýdip, sakçy bu pikir bilen ylalaşyp, olary on gün synap gördi.

¹⁵On günden soň bu dört ýigit köşk saçagyndan naharlanýanlaryň hemmesinden has görmegeý we daýaw göründiler. ¹⁶Şeýdip, sakçy olaryň köşk saçagyndan iýmeli naharyny, içmeli şerabyny özüne alyp galyp, olara diňe gök-önümler berdi.

¹⁷Hudaý bu dört ýigide edebiyatyň we ylmyň her bir ugruny öwrenmäge bilim bilen ukyp berdi. Danyýel her bir görülen düýşi we görnüşleri ýorup bilýärdi. ¹⁸Patyşanyň olary getirmegi buýran möhleti gelip ýetende, baş gözegçi olary Nebukadnesaryň huzurynda getirdi. ¹⁹Patyşa olaryň ählisi bilen tanyşdy. Olaryň hemmesiniň içinde Danyýel, Hananýa, Mişafýyl we Azarýa dagy bilen deňeşdirer ýalysy tapylmady. Şonuň üçin

^a 1:2 Seret: 2Pat 24:1-4; 2ÝÝ 36:6-7.

patyşanyň hyzmatyna olar bellendiler. ²⁰Patyşa her bir ylym ýa-da düşünje bilen baglanyşykly mesele hakda soranda, öz patyşalygyndaky ähli jadygöýlerdir palçylardan olaryň on esse artykdygyny gördi.

²¹Kureş patyşanyň şalygynyň birinji ýylyna çenli Danyýel şol ýerde köşkde hyzmat etdi.

2-nji bap

Nebukadnesaryň düýşi

¹Nebukadnesar özüniň patyşalygynyň ikinji ýylynda bir düýş gördi. Muňa onuň ýüregi howsala düşüp, ukusy gaçdy.

²Onsoň patyşa düýşüni ýordurmak üçin jadygöýleri, palçylary, gözbagçylary we müneçjimleri toplap getirmegi buýurdy. Olar gelip, patyşanyň huzurynda durdular. ³Patyşa olara: «Men bir düýş gördüm. Düýşüň ýorgudyny bilmek islegi ýüregimi howsala salýar» diýdi.

⁴Müneçjimler arameý dilinde patyşa ýüzlenip: «Patyşa baky ýaşasyn! Gören düýşüňizi öz gullaryňa aýt, biz onuň näme aňladýandygyny ýorup bereli» diýdiler. ⁵Patyşa müneçjimlere şeýle jogap berdi: «Men şeýle karara geldim: eger-de siz meniň gören düýşümi we onuň ýorgudyny aýdyp bermeseňiz, siziň el-aýaklaryňyzy çapyp, öýleriňizi weýran etdirerin.

⁶Emma siz maňa gören düýşümi we onuň ýorgudyny aýdyp berseňiz, onda siz menden sowgatlar we sylag-serpaýlar alyp, beýik hormata mynasyp bolarsyňyz. Şonuň üçin hem maňa gören düýşümi we onuň ýorgudyny aýdyp beriň». ⁷Olar oňa ýene-de: «Ilki bilen, goý, patyşamyz öz gullaryna gören düýşüni aýtsyn, biz hem onuň ýorgudyny aýdaly» diýip jogap berdiler. ⁸Patyşa: «Meniň kararymyň çynlakaýdygyny

görüň, siziň wagt utmak isleýändigini zi anyk bilýärim. ⁹Eger siz maňa gören düýşümi aýdyp bermeseňiz, size ýeke-täk bir höküm garaşyandyr. Wagtyň geçmegi bilen siz meniň pikirim üýtgär öýdüp, maňa ýalan we biderek zatlar aýtmak üçin öz arañyzda dilleşipsiňiz. Şoňa görä-de gören düýşümi maňa siziň özüňiz aýdyp berersiňiz. Şonda siziň onuň ýorgudyny aýdyp biljekdigiňize gözüm ýeter» diýdi.

¹⁰Müneçjimlere patyşa şeýle diýdiler: «Ýer yüzünde seniň edýän bu talabyňyň hötdesinden hiç kim gelip bilmez! Dogrusy, munuň ýaly işi beýik we güýçli patyşalaryň hiç biri-de jadygöýden ýa palçydan, ýa-da müneçjimden soramandyr. ¹¹Patyşanyň soraýan bu işi juda agyr. Muny hudaýlardan başga hiç kim patyşa äşgär edip bilmez, olaryň bolsa mesgeni ynsanlar arasynda dälendir.

¹²Patyşa muny eşidip, gazap atyna atlandy. Ol Babylyň ähli akyldarlaryny öldürmegi buýurdy. ¹³Akyldarlaryň hemmesiniň öldürilmelidigi barada perman çykdy. Olar Danyýeli we onuň ýoldaşlaryny hem öldürmek üçin, olaryň gözlegine çykdylar.

¹⁴Patyşanyň janpenalarynyň başlygy Arýok Babylyň akyldarlaryny öldürmäge çykanda, Danyýel oňa akylly-başly hem parasatlylyk bilen sala saldy. ¹⁵Ol köşk emeldary Arýokdan: «Näme üçin patyşanyň permany beýle gazaply?» diýip sorady. Arýok bolan wakany Danyýele düşündirdi. ¹⁶Şonda Danyýel içeri girip, patyşanyň düýşüniň ýorgudyny aýtmak üçin özüne wagt berilmegini haýyş etdi.

¹⁷Onsoň Danyýel öýüne baryp, bu ahwalaty ýoldaşlary Hananýa, Mişaýyla we Azarýa habar berdi. ¹⁸Bu sryň açylmagy üçin Göğüň Hudaýyndan rehim-şepagat sorap dileg etmeklerini Danyýel olardan

haýyş etdi. Şonda Danyýel we onuň ýoldaşlary Babylyň akylدارlary bilen birlikde heläk boljak däldiler.

¹⁹Soňra bu syr Danyýele gijeki görnüş arkaly aýan boldy. Danyýel Gögüň Hudaýyna alkys aýtdy. ²⁰Ol şeýle diýdi:

«Owaldan ebedä çenli Hudaýyň adyna alkys ýagsyn, çünki paýhas we gudrat Oňa mahsusdyr.

²¹Döwri we pasyllary üýtgedýän Oldur.

Patyşalary tagtdan agdaryp, tagta çykarýar.

Ol akylđara pähim-paýhas, düşünjelä bilim berýär.

²²Çuň we gizlin syrлары Ol açýar, tümlükde näme bolýanyny Ol bilýär,

Onuň Özi nurda ýaşaýar.

²³Eý, ata-babalarymyň Hudaýy! Saňa şöhrat we öwgi bolsun!

Çünki maňa paýhas we gudrat berdiň,

Senden dilän dilegimizi maňa aýan etdiň,

patyşanyň buýran zadyny bize açyp berdiň».

Danyýel patyşanyň düýşüni ýorýar

²⁴Soňra Danyýel patyşanyň Babylyň akylđarlaryny öldürmek üçin bellän adamy Arýogyň ýanyna bardy. Danyýel oňa: «Babylyň akylđarlaryna degme. Meni patyşanyň huzuryna elt, men onuň gören düýşüni ýorup berjek» diýdi. ²⁵Arýok ony derrew patyşanyň huzuryna eltip: «Patyşahym, Ýahudadan ýesir edip getirilenleriň arasyndan siziň gören düýşüňizi ýorup biljek bir adam tapdym» diýdi. ²⁶Patyşa Belteşasar diýlip atlandyrylan Danyýelden: «Sen maňa nähili düýş görenimi aýdyp, ony ýorup

bilersiňmi?» diýip sorady. ²⁷Danyýel patyşa: «Patyşanyň sorayan bu syrny hiç bir akylđar-da, pałçy-da, jadygöý-de, bilgiç-de açyp bilmez. ²⁸Emma göklerde gizlin syrлары açýan Hudaý bar. Ahyrky günlerde näme boljagyny Nebukadnesar patyşa Ol bildirdi. Ýatyrkaň düýşüňde gören görnüşleriň şular bolmaly:

²⁹Eý, patyşahym, sen ýatyrkaň hyýalyňa mundan soňra nämeler bolarka diýen pikir geldi we syrлары aýan edýän Hudaý muny saňa äşgär etdi. ³⁰Maňa bolsa bu syr başga adamlardan has akyllydygym üçin açylman, eýsem munuň ýorgudy patyşa aýan edilsin, ol hem öz ýüregindäki pikirlerine düşünsin diýlip aýan boldy.

³¹Eý, patyşahym, ine, sen düýşüňde beýik bir heýkel gördüň. Ol heýkel şeýle äpetdi, şöhle saçyardy. Ol seniň öňünde durdy we onuň daş görnüşi gorkunçdy.

³²Heýkeliň kellesi sap altynđan, döşi bilen gollary kümüşden, bili bilen butлары бүрүнçdendi. ³³Baldyrlary demirdendi, aýakларыnyň ýarysy demirden, ýarysy hem toýundandy. ³⁴Sen seredip durkaň, ynsan eli degmezden bir daş gopup gaçdy, ol heýkeliň demirden we toýundan bolan aýakларыna uruldy-da, olary çym-pyt-rak etdi. ³⁵Soňra demir, toýun, бүрүнç, kümüş we altyn harman jaýdaky saman ýaly kül-peýekun boldular. Şemal olary pytradyp taşlandy, olaryň zyy-sory galmady. Emma heýkele urlan daş beýik daga öwrülip, бүтін ýer yüzünü doldurdy.

³⁶Görülen düýş, ine, şudur. Indi bolsa biz ony patyşa ýorup bereli. ³⁷Eý, siziň alyhezetiniňiz, siz şalaryň şasysyňyz. Gögüň Hudaýy saňa şalyk, güýç, gudrat we şöhrat berdi. ³⁸Ähli ýerde ýaşaýan ynsanлары, ýabany haýwanлары, gökdäki guşлары seniň ygtyýaryňa tabsyrdy. Olaryň hemmesiniň üstünden seni hökümdar goýdy.

Sap altyndan bolan kelle bu sensiň! ³⁹Seniň patyşalygyňdan soňra seniňkiden pes bolan başga bir patyşalyk peýda bolar. Soňra tutuş ýer ýüzüne hökümdarlyk etjek üçünji bir бүрүнч patyşalyk geler. ⁴⁰Dördünji patyşalyk demir ýaly güýçli bolar, çünki demriň ähli zady mynjyradyşy ýaly, ol hem bularyň hemmesini gyryp tükeder. ⁴¹Aýaklaryň we barmaklaryň ýarysynyň toýundan, ýarysynyň bolsa demirdendigini gördüň. Bu bolsa bölünen patyşalygy aňladýar. Demriň toýun bilen garyladygyny görşüň ýaly, onda biraz demriň güýji bolar. ⁴²Aýaklaryň barmaklarynyň ýarysynyň demirden, ýarysynyň hem toýundan bolmagy, bu patyşalygyň bir böleginiň güýçli, bir böleginiň bolsa ejiz boljakdygyny aňladýar. ⁴³Görşüň ýaly, demriň toýun bilen garylmagy halklaryň gyz alyşp-berşip, biri-birleri bilen garyşjakdyklaryny aňladýar. Emma demriň toýun bilen garylýp bilmeýşi ýaly, olar hem biri-birleri bilen garyşyp bilmezler.

⁴⁴Şol patyşalaryň döwründe Gögüň Hudaýy hiç wagt dargadylmajak, başga halkyň eline geçmejek bir patyşalyk gurar. Bu patyşalyk beýleki patyşalyklaryň ählisini ýok edip, olaryň soňuna çykar, özi bolsa ebedilik galar. ⁴⁵Seniň özüňiň görşüň ýaly, adam eli degmezden dagdan gopan daş demri, бүрүнji, toýny, kümşi we altyny çym-pytrak etdi. Beýik Hudaý mundan soň nämeleriň boljagyny patyşa aýan etdi. Bu düýş dogrudyr we onuň ýorgudy-da hakykatdyr!»

⁴⁶Soňra Nebukadnesar patyşa ýere ýüzin düşüp, Danyéle tagzym etdi. Oňa galla sadakasyny we ýakymly ysly tütetgi hödür etmeklerini buýurdy. ⁴⁷Patyşa Danyéle: «Sen bu syry açyp bildiň. Hakykatdan-da, seniň Hudaýyň hudaýlaryň Hudaýy, patyşalaryň Taňrýsy we syrлары aýan edýän Hudaýdyr»

diýdi. ⁴⁸Soňra patyşa Danyéle ýokary wezipe berdi, oňa köp gymmatbaha sowgatlar etdi. Ony tutuş Babyl welaýatyna ýolbaşçy belledi we ähli Babyl akyldarlaryna baştutan goýdy. ⁴⁹Danyél patyşadan haýyş edip, Şadragy, Meýşagy we Abednegony Babyl welaýatynyň ýokary wezipelerine belletdi, emma Danyéliň özi köşkde galdy.

3-nji bap

Altyn heýkel

¹Nebukadnesar patyşa bir altyn heýkel ýasatdy. Onuň boýy altmyş, ini altý tirsekti. Patyşa heýkeli Babyl welaýatynyň Deýra diýen düzlüginde dikdi. ²Soňra Nebukadnesar patyşa häkimlere, serdarlara, wezirlere, geňeşçilere, hazynadarlara, kazylara, kanun gözegçilerine we welaýatyň ähli han-beglerine çapar ýollap, olara heýkeliň açylyş dabarasyna gatnaşmaklaryny buýurdy. ³Şeýlelikde häkimler, serdarlar, wezirler, geňeşçiler, hazynadarlar, kazylar, kanun gözegçileri we welaýatyň ähli han-begleri Nebukadnesar patyşanyň diken heýkeliniň açylyş dabarasyna ýygnaşdylar. Olar Nebukadnesaryň diken heýkeliniň önünde durkalar, ⁴jarçy batly ses bilen şuny yglan etdi: «Eý, halklar, milletler, uruglar! Size şeýle buýruk berilýär: ⁵Surnaýyň, tüýdügiň, liranyň, üçburç liranyň, arfanyň, depregiň we beýleki saz gurallarynyň sesini eşiden badyňyza Nebukadnesar patyşanyň diken altyn heýkeliniň önünde ýere ýüzin düşüp sežde ediň. ⁶Ýere ýüzin düşüp sežde etmedik adam duran ýerinde ýanyp duran kürä taşlanjakdyr». ⁷Şeýlelikde, surnaýyň, tüýdügiň, liranyň, üçburç liranyň, arfanyň, depregiň we beýleki saz gurallarynyň sesi eşidilen badyna

ähli halklar, milletler we uruglar ýere ýüzin düşüp, Nebukadnesar patyşanyň diken altyn heýkeline sežde etdiler.

⁸Edil şol wagt babyllylardan käbirleri patyşanyň huzuryna gelip, ýahudylary ýamanladylar. ⁹Olar Nebukadnesar patyşa şeýle diýdiler: «Patyşa baky ýaşasyn! ¹⁰Eý, patyşa, sen surnaýyň, tüýdügiň, liranyň, üçburç liranyň, arfanyň, depregiň we beýleki saz gurallarynyň sesi eşidilen badyna ähli kişi ýere ýüzin düşüp, altyn heýkele sežde etmeli diýip buýruk berdiň. ¹¹Ýere ýüzin düşüp sežde etmedigiň ýanyp duran kürä taşlanjakdygyny duýdurypdyň. ¹²Ine, Babyl welaýatynda seniň ýokary wezipelere bellän Şadrak, Meýşak we Abednego atly ýahudylaryň bar. Ine, patyşahym, şol adamlar seniň buýrugyňa boýun egmeýärler. Olar seniň hudaýlaryňa gulluk etmeýärler we seniň diken altyn heýkeline sežde etmeýärler».

¹³Şonda Nebukadnesar gahar-gazaba münüp, Şadragy, Meýşagy we Abednegony getirmeklerini buýurdy. Şeýdip, olary patyşanyň huzuryna getirdiler. ¹⁴Nebukadnesar olara: «Eý, Şadrak, Meýşak, Abednego, siz hakykatdan hem meniň hudaýlaryma gulluk etmeýärsiňizmi, diken altyn heýkelime sežde etmeýärsiňizmi? ¹⁵Entek hem bir pille, siz surnaýyň, tüýdügiň, liranyň, üçburç liranyň, arfanyň, depregiň we beýleki saz gurallarynyň sesini eşiden badyňyza ýüzüňizi ýere berip, meniň diken heýkelime sežde etmäge taýýar bolsaňyz ne ýagsy. Emma sežde etmekden boýun gaçyrsaňyz, duran ýeriňizde ýanyp duran kürä taşlanarsyňyz. Sizi meniň elimden halas edip biljek hudaý barmyka?» diýdi. ¹⁶Şadrak, Meýşak we Abednego Nebukadnesar patyşa şeýle jogap berdiler: «Bu ýagdaýda özümi

senden goramagyň geregi ýok. ¹⁷Eý, patyşahym, bizi ýanyp duran küreden halas edip bilýän Hudaý – bu biziň gulluk edýän Hudaýymyzdyr, Ol bizi seniň eliňden halas eder. ¹⁸Ýöne Ol bizi halas etmese-de, eý, patyşahym, şuny bilip goýgun: biz seniň hudaýlaryňa gulluk etmeris, seniň diken altyn heýkeline sežde etmeris».

Danyýeliň üç dosty ýanyp duran kürä taşlanýar

¹⁹Şundan soň Şadraga, Meýşaga we Abednego garşy Nebukadnesaryň gahar-gazaby ot bolup tutaşdy. Gahardan ýaňa hatda onuň ýüzi gamaşyp gitdi. Ol ýanyp duran küräni adatdakasyndan hem ýedi esse artyk gyzdyrmaklaryny buýurdy. ²⁰Şeýle hem ol goşunyndaky iň güýçli esgerlere Şadragyň, Meýşagyň we Abednegonyň el-aýagyny daňyp, olary ýanyp duran kürä taşlamaklaryny buýurdy. ²¹Şeýlelikde, uzyn köýnekle, donly, selleli we beýleki geým-gejimli halda el-aýaklaryny daňyp, olary ýanyp duran kürä taşladylar. ²²Patyşanyň buýrugynyň juda berkdigi sebäpli küre çendenaşa gyzdyrlandygy üçin, Şadragy, Meýşagy, Abednegony oda taşlan adamlar onuň howruna ýandylar. ²³Şadrak, Meýşak we Abednego bolsa daňlyp, ýanyp duran küräniň içine ýykyldylar.

²⁴Şol wagt Nebukadnesar patyşa gorkudan ýaňa aňk bolup, haýran galyp, çaltlyk bilen ör-boýuna galdy. Ol geňeşçilerine ýüzlenip: «Biziň daňyp, oduň içine atanymyz üç adam dälmi näme?» diýdi. Olar: «Dogry, eý, patyşahym!» diýip jogap berdiler. ²⁵Patyşa: «Emma men oduň içinde gezip ýören, el-aýagy çözülen dört adamy görýärin. Olara hiç hili zeper ýetmändir we olaryň dördünjisiniň keşbi hudaýlaryň

biriniňkä^a meňzeýär» diýdi. ²⁶Onsoň Nebukadnesar ýanyp duran küräniň agzyna golaý baryp: «Eý, Beýik Hudaýyň sadyk gullary Şadrak, Meýşak we Abednego, daşary çykyň! Bäre geliň!» diýdi. Şeýdip, Şadrak, Meýşak we Abednego oduň içinden çykdylar. ²⁷Emirler, serdarlar, häkimler we patyşanyň geňeşçileri üşüp, oduň bu adamlara hiç hili zyýan ýetirmändigini gördüler. Olaryň başlaryndaky saçlary-da çirkizilmädi, donlaryna-da zeper ýetmändi, hatda olaryň üstüne oduň ysy hem urmandy.

²⁸Nebukadnesar şeýle diýdi: «Şadragyň, Meýşagyň we Abednegonyň Hudaýyna alkyş bolsun! Perişdesini iberip, Özüne bil baglan gullaryny halas etdi. Olar patyşanyň buýrugyna boýun bolmadylar. Özleriniň Hudaýyndan başga hudaýa gulluk ýa sežde etmezlik üçin, janlaryny howp astyna saldylar. ²⁹Şonuň üçin hem men perman çykarýaryn: Şadragyň, Meýşagyň we Abednegonyň Hudaýyna garşy küpür geplän her bir halkyň, milletiň ýa-da urugyň el-aýagy çapulyyp, öý-öwzary weýran ediljekdir. Çünki şunuň ýaly halas edip biljek başga hiç bir hudaý ýokdur». ³⁰Soňra patyşa Şadragy, Meýşagy we Abednegony Babyl welaýatynda has-da ýokary wezipelere belledi.

Nebukadnesar patyşanyň ikinji düýşi

³¹Nebukadnesar patyşa ýer ýüzünde ýaşaýan ähli halklara, milletlere we uruglara şeýle habary iberdi: «Öýleriňiz abadan bolsun! ³²Men size Beýik Hudaýyň özüme görkezen alamatlarydyr mugjyzalaryny yglan etmegi makul bildim.

³³Onuň alamatlary nähili beýik!
Mugjyzalary hem nähili güýçli!
Onuň patyşalygy ebedi şalykdyr!
Hökümdarlygy nesilden-nesle dowam eder».

4-nji bap

¹Men Nebukadnesar öýümde rahat, köşgümde şady-horramlykda ýaşaýardym. ²Men bir düýş gördüm, ol meni gaty gorkuzdy. Ýatyrkam hyýallarym we gören görnüşlerim meni howsala saldy. ³Şonda men bu düýşi ýordurmak üçin Babylyň ähli akyldarlaryny huzuryma getirmeklerini buýurdym. ⁴Onsoň jadygöýler, palçylar, müneçjimler we bilgiçler geldiler. Men olara gören düýşümi gürrüň berdim, emma olar ony ýorup bilmediler. ⁵Ahyry meniň hudaýymyň adyna görä Belteşasar diýlip atlandyrylan, mukaddes hudaýlaryň ruhy bilen doldurylan Danyél huzuryma geldi. Men oňa düýşümi gürrüň berdim: ⁶«Eý, jadygöýleriň başlygy Belteşasar, seniň mukaddes hudaýlaryň ruhy^b bilen doldurylandygyňy bilýärim. Islendik bir gizlin syry açmak seniň üçin kyn däl. Meniň gören düýşüme gulak goý-da, onuň ýorgudyny maňa aýdyp ber. ⁷Ine, meniň ýatyrkam gören düýşüm: ýeriň ortasynda bir agaç bardy, onuň boýy diýseň gaty belentdi. ⁸Agaç belende ösüp, has güýçlendi, başy baryp, gök asmana direndi, ol dünýäniň çar künjünden görünýärdi. ⁹Onuň ýapraklary şeýle gözeldi, diýseň bolelin miwesi bardy. Ol hemmelere iýmäge ýetjekdi, ýabany haýwanlar onuň saýasynda ýatýardy, gögüň guşlary şahasynda höwürteleýärdi, ähli janly-jandarlar şondan iýmitlenýärdi.

^a 3:25 *Hudaýlaryň biriniňkä* – sözme-söz terjime: *Hudaýyň ogluna*.

^b 4:6 *Hudaýlaryň ruhy* – ýa-da *Hudaýyň Ruhy*.

¹⁰Hyýalyma ýatyrkam gören düýşüm üznüksiz gelip durdy, ine, gökden bir gözegçi perişde inip gelyärdi. ¹¹Ol batly ses bilen gygyryp, şeýle diýdi: „Agajy kesiş, şahalaryny döwürň, ýapraklaryny ýoluň, miwesini pytradyň. Goý, haýwanlar onuň aşagyndan gaçsynlar, guşlar onuň şahasyndan uçsunlar. ¹²Emma onuň kökünü we damaryny daşyna demir we bürünç aýlap, meýdan otlarynyň arasynda goýuň. Goý, ol gögüň çygy bilen ýuwunsyn. Çöl haýwanlary bilen birlikde ýerdäki otlardan paý alsyn. ¹³Onuň ynsan ýüregi alnyp, deregine haýwan ýüregi berilsin. Onuň üstünden ýedi pasyl aýlansyn. ¹⁴Bu höküm gözegçileriň karary bilen çykdy. Bu çözüň perişdeleriň buýrugy bilen berildi. Ähli janly-jandarlar şuny bilsin: ynsan patyşalygynyň üstünden Beýik Hudaý höküm sürýär. Ol patyşalygy Öz islän adamyna berýär. Ynsanyň iň pesini onuň üstünden goýýar“.

¹⁵Ine, men Nebukadnesaryň gören düýşi şudur! Eý, Belteşasar, indi munuň ýorgudyny maňa aýan et, çünki patyşalygymdaky akyldarlaryň hiç biri bu düýşi ýorup bilmedi. Ýöne sen başarsyň, çünki sen mukaddes hudaýlaryň ruhy bilen doldurylansyň».

Danyýel ikinji düýşi ýorýar

¹⁶Şonda Belteşasar, ýagny Danyýel bir salym agyr pikire çümdi. Pikirleri ony howsala saldy. Patyşa: «Belteşasar, seni agyr ünjä goýan bu düýş we onuň ýorgudy bolaýmasyn» diýdi. Belteşasar oňa şeýle jogap berdi: «Eý, jenabym, goý, bu düýş seni ýigrenýänleriň, onuň ýorgudy bolsa duşmanlaryňnyň başyna gelsin! ¹⁷Seniň gören bu agajyň, ýagny belent we güýçli, boýy asmana ýetip duran, dünýäniň çar künjünden hem

görnüp duran, ¹⁸owadan ýapraklary, hemmelere ýetjek diýseň bol miwesi bolan, kölegesinde ýabany haýwanlaryň ýatýan, şahalarynda gögüň guşlarynyň höwürtegeleýän agajy, ¹⁹eý, patyşa, bu agaç sensiň! Sen ulalyp güýçlendiň. Beýikligiň gitdigiçe ösüp, göge ýetdi, hökümdarlygyň dünýäniň çar künjegine ýaýrady. ²⁰Eý, patyşa, sen bir gözegçi perişdäniň gökden aşak inip gelyänini gördüň. Ol: „Agajy kesip, ony ýok ediň, emma onuň kökünüň we damarynyň daşyna demir hem bürünç aýlap, meýdan otlarynyň içinde goýuň. Üstünden ýedi pasyl geçýänçä, goý, ol gögüň çygy bilen ýuwunsyn we çöl haýwanlary bilen bile paý alsyn“ diýdi.

²¹Eý, patyşahym, düýşüň ýorgudy şudur: Beýik Hudaýyň emr eden hökümi geljekde seniň başyňdan iner. ²²Sen ynsanlar arasyndan kowlup, ýabany haýwanlar bilen ýaşarsyň. Öküz ýaly ot iýersiň, gögüň çygy bilen ýuwarnasyň. Ynsan patyşalygynyň üstünden Beýik Hudaýyň höküm sürýändigine we ony Özüniň islän adamyna berýändigine düşüňänçäň, seniň üstünden ýedi pasyl aýlanar. ²³Agajyň kökünüň we damarynyň goýulmagy barada buýruk berlişi ýaly, sen Gökdäkininiň hökümdarlygyna göz ýetireniňden soň, patyşalygyň täzeden dikeldiler. ²⁴Şonuň üçin hem, eý, şahym, meniň maslahatymy kabul et: günäleriňden adalatyň bilen, ýazyklaryňdan garyplara rehim etmegiň bilen dyn. Belki şonda asudalygyň möhleti uzar».

²⁵Bularyň hemmesi Nebukadnesar patyşanyň başyna geldi. ²⁶On iki aý geçenden soň, ol Babylyň şa köşgüniň yokarsynda gezmeläp ýördi. ²⁷Patyşa: «Bu patyşa paýtagty bolsun diýip, şanşöhratym üçin öz gudratly güýjüm bilen

guran beýik Babylym dälmi?» diýdi.

²⁸Entek patyşanyň sözləri agzyndaka, gökden bir owaz geldi: «Eý, Nebukadnesar patyşa, saňa ine, şu yglan edilýär: patyşalyk senden alyndy! ²⁹Sen ynsanlar arasyndan kowlup, ýabany haýwanlar bilen ýaşarsyň. Öküzler ýaly ot iýersiň. Ynsan patyşalygynyň üstünden Beýik Hudaýyň höküm sürýändigine we ony Özüniň islän adamyna berýändigine düşünýänçäň, seniň üstünden ýedi pasyl aýlanar». ³⁰Nebukadnesaryň garşysyna çykarylan bu höküm şol wagtyň özünde amala aşdy. Ol ynsanlar arasyndan kowludy, öküzler ýaly ot iýdi, onuň endamy gögüň çygy bilen ýuwuldy. Saçy bürgüdiň ýelegi ýaly, dyrnaklary guşlaryň penjesi ýaly ösdi.

³¹Bellenen möhlet dolanda, men Nebukadnesar gözlerimi göge dikdim we akylyma geldim.

Men Beýik Hudaýa alkys aýtdym.

Baky Ýaşayany şöhratlandyrdym, hormatladym.

Onuň hökümdarlygy ebedi hökümdarlykdyr.

Patyşalygy nesilden-nesle dowam eder.

³²Dünýäniň ähli ilyaty hiç zat saýylar.

Gögüň goşunyna hem, ýer yüzüniň ilyatyna hem

Öz islän zadyny eder.

Onuň elini saklap,

«Seniň edýäniň näme?» diýjek hiç kim ýokdur.

³³Şol wagt men akylyma geldim. Patyşalygymyň şöhraty üçin meniň hormatym we mertebäm täzeden dikeldildi. Geňeşçilerim we törelerim meniň golastyma dolanyp geldiler. Men ýene-de patyşalygyma gowuşdym. Şöhratyma ýene-de şöhrat goşuldy. ³⁴Indi

men Nebukadnesar gögüň Patyşasyny öwgi bilen beýgeldip hormatlaýaryn. Çünki Onuň ähli işleri hakykat, ýollary adalatydyr. Tekepbirleri peseltmäge Onuň güýji ýetýändir.

5-nji bap

Diwara ýazylan ýazgy

¹Belşasar şalyk tagtyna çykandan soň, töreleriniň müňüsi üçin uly meýlis gurady we olar bilen bile şerap içdi.

²Belşasar şerapdan keýplenip, atasy Nebukadnesaryň Iýerusalimdäki ybadathanadan alyp gaýdan altyn we kümüş gap-gaçlaryny getirmekligi buýurdy. Patyşa, onuň töreleri, aýallary we gyrnaklary şeraby şolara guýup içmekçidiler.

³Şeýdip, Iýerusalimdäki ybadathanadan Hudaýyň öýünden alnyp gaýdylan altyn gap-gaçlary getirdiler. Patyşa, onuň töreleri, aýallary we gyrnaklary şeraby şolara guýup içdiler. ⁴Olar şerap içip, altyn, kümüşden, bürünçden, demirden, agaçdan we daşdan ýasalan hudaýlary alkysladylar.

⁵Şol pursatda bir ynsan eliniň baraklary peýda bolup, çyradanyň gapdalyndaky şa köşgüniň diwarynyň yüzüne bir zatlar ýazmaga başlady. Patyşanyň ýazýan ele gözi düşdi. ⁶Patyşanyň yüzünde reňk-pet galmady, pikirleri ony howsala saldy. Onuň süňni saňnyldap, dyzlary biri-birine degip sandyrap başlady. ⁷Patyşa: «Palçylary, müneçjimleri we bilgiçleri getiriiň» diýip, batly ses bilen gygyrdy. Ol Babyl akyldarlaryna ýüzlenip: «Kimde-kim şu ýazgyny okap, onuň manysyny düşündirip berse, gyrmyzy don ýapyplyp, onuň boýnuna altyn zynjyr dakylar we patyşalykda ol meniň sag elim bolar» diýdi. ⁸Onsoň patyşanyň ähli akyldarlary içeri

girdiler, emma olar patyşa bu ýazgyny ne okap berip, ne-de onuň manysyny düşündirip bildiler. ⁹Mundan soň Belşasar patyşa gaty howsala düşdi, onuň ýüzünde reňk-pet galmady, töreleri hem aljyraňňylyga düşdüler.

¹⁰Patyşanyň hem-de onuň töreleriniň sesini eşidip, patyşanyň ejesi meýlishana geldi. Patyşanyň ejesi şeýle diýdi: «Patyşa baky ýaşasyn! Pikirleriň seni howsala salmasyn, ýüzüňiň reňki solmasyn. ¹¹Seniň patyşalygynda mukaddes hudaýlaryň ruhy bilen doldurylan bir adam bar. Ataňyň döwründe ol nuranalygy, düşünjeliligi, hudaýlar ýaly paýhaslylygy bilen özüni tanatdyrdy. Ataň Nebukadnesar patyşa ony jadygöýleriň, palçylaryň, müneçjimleriň we bilgiçleriň üstünden baştutan edip goýdy. ¹²Patyşanyň Belteşasar diýip at beren bu Danyýeline düşleri ýormakda, tapmaçalary bilmekde, kyn ýagdaýdan çykalgapmakda ýiti aň, bilim we düşünje berlipdir. Indi Danyýeli çagyrt, bu ýazgynyň manysyny saňa ol aýdyp berer».

¹³Şondan soň Danyýeli patyşanyň huzuryňa getirdiler. Patyşa Danyýele şeýle diýdi: «Patyşa atamyň Ýahudadan ýesir edip getiren Danyýeli senmi? ¹⁴Men sende hudaýlaryň ruhunyň bardygyny, saňa ýiti aň, düşünje we beýik paýhaslylyk berlendigini eşitdim. ¹⁵Bu ýazgyny okap, onuň näme aňladýandygyny maňa aýdyp bermekleri üçin akyldarlary, palçylary huzuryňa getirdiler, emma olar munuň näme aňladýandygyny düşündirip bilmediler. ¹⁶Ýöne seniň düşleri ýorup, kyn meseleleri çözüp bilýändigini eşitdim. Indi sen bu ýazgyny okap, onuň manysyny maňa düşündirip berseň, saňa gyrmyzy don ýapylar, boýnuňa altyn zynjyr dakylp, patyşalykda meniň sag elim bolarsyň».

¹⁷Şonda Danyýel patyşa şeýle jogap berdi: «Peşgeşleriň, goý, özüňe galsyn, sylag-serpaýlaryňy-da başga birine ber! Ýöne men ýazgyny okap, manysyny saňa düşündirip bereýin. ¹⁸Eý, patyşa, Beýik Hudaý seniň ataň Nebukadnesara patyşalyk, beýiklik, şan-şöhrat we hormat berdi. ¹⁹Hudaýyň oňa beren beýikliginden ýaňa ähli halklar, milletler we uruglar ondan gorkup sandyrašýardylar. Ol islän adamyny öldürüp, islän kişisini-de diri goýýardy. Halanyny beýgeldip, halanyny-da peseldýärdi. ²⁰Emma ol doňýürek bolup, tekepbirlik bilen gopbamsy hereket edende, patyşalyk tagtyndan düşürildi we şöhraty elinden alyndy. ²¹Ol ynsanlar arasyndan kowuldy, aňy haýwan aňyna öwürüldi. Ynsan patyşalygynyň üstünden Beýik Hudaýyň höküm sürýändigine we patyşalygy Özüniň islän adamyna berýändigine düşünýänçä, ol ýabany eşekler bilen ýaşady, öküzler ýaly ot iýdi, endamy gögüň çygy bilen ýuwuldy. ²²Emma sen, onuň ogly Belşasar, bularyň baryny bilip durkaňam ýüregiňi pespäl tutmadyň! ²³Gaytam, özüňi gögüň Taňrysyna garşy goýup, tekepbirlik etdiň. Onuň ybadathanasynyň gap-gaçlaryny seniň huzuryňa getirdiler. Seniň özüň, töreleriň, aýallaryň we gyrnaklaryň olara şerap guýup içdiňiz. Görmeýän, eşitmeýän we bilmeyän, kümüşden, altyn, bürünçden, demirden, agaçdan, daşdan ýasalan hudaýlary alkyşladyňyz. Emma janyňyzy Öz elinde saklaýan we ähli ýollaryňyza göz-gulak bolýan Hudaýy şöhratlandyrmadyňyz.

²⁴Şonuň üçin hem Ol bir el goýberip, şeýle ýazgyny ýazdyrdy. ²⁵Ýazylan ýazgy şudur: MENE, MENE, TEKEL we PARSIN. ²⁶Bu sözleriň manysy şeýle: MENE Hudaý seniň patyşalygynyň

möhletini hasaplap ^a, ony soňlady. ²⁷TEKEL sen terezide çekildiň ^b we ýeňil çykdyň. ²⁸PERES patyşalygyň bölünip ^c, madaýlara we parslara berildi».

²⁹Şundan soň Belşasaryň buýrugy boýunça Danyéle gyrgyzy don ýapdylar, boýnuna altyn zynjyr dakdylar we ony patyşanyň sag eli diýip jar etdiler. ³⁰Babyl patyşasy Belşasar şol gije öldürildi. ³¹Patyşalygy altmyş iki ýaşly madaýly Darýuş eline aldy.

6-njy bab

Danyél ýolbarsly çukura taşlanýar

¹Darýuş öz patyşalygynyň üstünden ýüz ýigrimi sany häkim bellemegi makul bildi. Olar tutuş patyşalygyň üstünden garamalydylar. ²Bu häkimleriň hem üstünden sereder ýaly üç sany wezir goýdy. Patyşany alada goýmaz ýaly häkimler bu wezirlere hasabat bermelidiler. Üç weziriň biri hem Danyýeldi. ³Özüniň ýiti zehini bilen Danyél derrew beýleki wezirleriň we häkimleriň ählisinden tapawutlandy. Patyşa ony tutuş patyşalygyň üstünden garaýan edip bellemegiň niýetindedi. ⁴Şeýlelikde, wezirler we häkimler patyşalyk işlerinde Danyýeliň üstünden arz eder ýaly bahana gözlemäge başladylar. Emma olar arz eder ýaly ondan hiç hili ýazyk tapmadylar, çünki Danyél wepalydy. Ondan hiç hili ýalňyşlyk ýa ýazyk tapylmady. ⁵Olar adamlar: «Danyéle garşy onuň Hudaýynyň kanuny bilen baglanyşykly bir zatlar tapyňmasak, ondan başga aýyp tapyp bilmeris» diýişdiler.

⁶Onsoň ol wezirler, häkimler dil düwüşüp, patyşanyň ýanyna geldiler we oňa: «Darýuş patyşa baky ýaşasyn! ⁷Patyşalygyň ähli wezirleri, serdarlary, häkimleri, geňeşçileri we emirleri patyşanyň bir perman çykaryp, ony güýje girizmegi barada özara maslahatlaşdylar. Eý, patyşahym, kimde-kim otuz günüň dowamynda senden başga bir ynsana ýa-da hudaýa dileg edip ýüz tutsa, ýolbarsly çukura taşlansyn. ⁸Eý, şahym, madaýlaryň we parsalaryň ýatyrylmajak kanuny hökmünde hiç wagt üýtgedilmez ýaly, şu karary tassykla we permana gol çek» diýdiler. ⁹Şeýdip, Darýuş patyşa bu permana we karara gol çekdi.

¹⁰Permana gol çekilenini bilenden soň, Danyél öýüne gaýtdy. Onuň ýokarky otagynyň penjireleri Iýerusalime tarap bakýardy. Danyél öňki edişi ýaly, dyzyna çöküp, günde üç gezek öz Hudaýyna dileg edýärdi we Onuň öňünde şükür edýärdi. ¹¹Şonda dil düwşen adamlar gelip, Danyýeliň öz Hudaýyna dileg edip ýalbaryp oturanyny gördüler. ¹²Olar patyşanyň ýanyna baryp, onuň permany hakda söz açyp: «Eý, patyşahym! Otuz günüň içinde senden başga bir ynsana ýa-da hudaýa dileg edenini ýolbarsly çukura taşlanjakdygy baradaky permana gol çekmänmidiň näme?» diýdiler. Patyşa olara: «Madaýlaryň we parsalaryň ýatyrylmajak kanuny hökmünde bu söz dogrudyr» diýip jogap berdi. ¹³Olar: «Şahym, Ýahudadan ýesir edilip getirilenleriň biri bolan Danyél seni-de, seniň möhür basan permanyňy-da äsgermän, günde üç gezek dileg edýär»

^a 5:26 MENE... *hasaplap* – arameýçe *mene* sözi *hasaplamak* diýmegi aňladýar.

^b 5:27 TEKEL... *çekildiň* – arameýçe *tekel* sözi *terezide çekildiň* diýmegi aňladýar.

^c 5:28 PERES... *bölünip* – arameýçe *peres* sözi *bölündiň* diýmegi aňladýar. *Peres* sözi *parsin* sözünüň birlik sanydyr.

diýip, patyşa habar berdiler. ¹⁴Bu sözləri eşidip, patyşa agyr ünjä batdy. Ol Danyýeli halas etmegi ýüregine düwdi. Hatda Gün batýança, ony halas etmäge çalyşdy. ¹⁵Şol wagt adamlar üşşüp, patyşanyň ýanyna geldiler we oňa: «Eý, şahym, bilip goýgun, madaý we pars kanunyna görä, patyşanyň tassyk eden karary we permany üýtgedilmeli däldir» diýdiler.

¹⁶Mundan soň patyşa Danyýeli getirip, ýolbarsly çukura taşlamagy buýurdy. Patyşa Danyýele: «Goý, seni wepalylyk bilen gulluk edýän Hudaýyň halas et-sin» diýdi. ¹⁷Bir daşy getirip, çukuryň agzynda goýdular. Danyýele degişli hiç zat üýtgedilmesin diýip, patyşa özüniň we töreleriniň möhürli ýüzügi bilen daşy möhürledi. ¹⁸Onsoň patyşa köşgüne gitti. Oňa göwnüni göterer ýaly hiç zat getirilmedi we ol gijesini agyz bekläp geçirdi. Onuň gözüne uky gelmedi.

Danyýel halas edilýär

¹⁹Säher bilen daň atan badyna patyşa turup, ýolbarsly çukura tarap howlukdy. ²⁰Ol çukura ýakynlaşanda, naýynjar ses bilen Danyýele: «Eý, diri Hudaýyň guly Danyýel, wepalylyk bilen gulluk edýän Hudaýyň seni ýolbarslardan halas edip bildimi?» diýip gygyrdy. ²¹Danyýel patyşa şeýle diýdi: «Patyşa baky ýaşasyn! ²²Meniň Hudaýym perişdesini iberip, ýolbarslaryň agzyny baglady. Olar maňa zeper ýetirmediler, çünki Hudaýyň huzurynda men bigünä saýyldym. Seniň önünde hem, eý, şahym, men hiç bir şer iş eden däldirin». ²³Patyşa muňa gaty begendi we Danyýeli çukurdan çy-karmaklygy buýurdy. Şeýdip, Danyýel çukurdan çykaryldy, onda hiç hili ýara zyy yokdy, çünki ol öz Hudaýyna bil baglapdy. ²⁴Patyşanyň buýrugy boýunça Danyýeli şugullan adamlary getirdiler.

Olary çagalary we aýallary bilen bile-likde ýolbarsly çukura taşladylar. Olar entek çukuryň düybüne ýetmänkäler, ýolbarslar olary gapyp, ähli süňklerini owardyp kül etdiler.

²⁵Soňra Darýuş patyşa bütin ýer ýüzünde ýaşayan halklara, milletlere we uruglara şeýle diýip ýazdy: «Öýleriňiz abadan bolsun! ²⁶Patyşalygyma degişli ýerlerde ýaşayan her bir adamyň Danyýeliň Hudaýyndan sandyrap gorkmagyny buýruk berýärim.

Ol diri Hudaýdyr,

Ol ebedi Hudaýdyr.

Patyşalygy hiç haçan

ýykylmazdyr,

hökümdarlygy soňsuzdyr.

²⁷Ol halas edýär we boşadýar.

Gökde hem, ýerde hem

alamatlardyr mugjyzalar

görkezýär.

Danyýeli ýolbarsyň penjesinden halas eden hut Oldur».

²⁸Şeýdip, patyşa Darýuşyň we Pars patyşasy Kureşiň döwründe Danyýel rowaçlandy.

7-nji bap

Danyýeliň dört jandar hakyndaky görnüşi

¹Babyl patyşasy Belşasaryň şalygynyň birinji ýylynda Danyýel ýatyрка düşünde görnüşler gördi. Soňra ol düşüniň özenini ýazyp beýan etdi. ²Ol şeýle gürrüň berdi: «Men gije bir görnüş gördüm, ine, gögüň dört şemalynyň beýik deňze tarap tolkun atýandygyny gördüm. ³Deňizden biri-birine meňzemeýän dört sany uly jandar çykdy. ⁴Birinjisi ýolbarsa meňzeýärdi we onda bürgüdiň ganatlary bardy. Men seredip durkam, onuň ganatlary goparylyp, ýerden galdy-da, ynsan

ýaly iki aýagynyň üstünde durdy. Oňa ynsan ýüregi berildi. ⁵Ikinji bir jandar peýda boldy. Ol aýa meňzeýärdi. Ol bir gapdalyna dikeldi. Onuň agzyndaky dişleriniň arasynda üç sany gapyrga süňki bardy. Oňa: „Hany, tur, köp et iý!“ diýdiler.

⁶Mundan soň gaplaňa meňzeş başga bir jandar gördüm, onuň dört kellesi, arkasynda bolsa dört ganaty bardy. Oňa hökümdarlyk berlendi. ⁷Onsoň men gije şol görnüşimde gorkunç, aýyrganç we gaty güýçli dördünji bir jandary gördüm. Onuň äpet uly demir dişleri bardy. Ol parçalap iýýärdi, galan-gaçanlaryny bolsa aýaklary bilen mynjyradýardy. Bu özünden öňki jandarlaryň hemmesinden tapawutlanýardy. Onuň on sany şahy bardy. ⁸Şahlara üns berip durkam, olaryň arasyndan ýene-de başga bir kiçijik şah peýda boldy. Öňki peýda bolan şahlardan üçüsi onuň önünden köki-damary bilen sogrudly. Bu şahyň ynsanyň gözlerine meňzeş gözleri we tekepbirlik bilen gepleýän agzy bardy.

Hudaýyň hökümi

⁹Men seredip durkam tagtlar guruldy. Owaldan Bar Bolan tagtynda oturdy. Onuň geýimleri gar ýaly ap-akdy, başyndaky saçlary hem pamyk ýaly ap-akdy. Onuň tagty oduň ýalny kimindi, tigrileri ýanyň duran otdy. ¹⁰Öňünden bir otyl çeşme çogup akýardy. Müňlerçe müňler Oňa hyzmat edýärdi. On müňlerçe on müňler huzurynda dik durýardy. Kazyýet mejlisi höküme başlady, kitaplar açyldy.

¹¹Şahyň agzyndan çykýan tekepbir sözler meniň ünsümi özüne çekdi. Bu jandar gözümiň alnynda öldürildi we maslygy ýok edilip, ýanyň duran oda taşlandy. ¹²Beýleki galan jandarlaryň hem ellerinden hökümdarlyk alyndy, emma

olaryň ömürleriniň möhleti wagtlaýynça uzaldyldy. ¹³Gije şol görnüşimde ynsan ogluna meňzeş biriniň gögüň bulutlary bilen gelyändigini gördüm. Ol owaldan Bar Bolanyň ýanyna ýakynlaşyp, Onuň huzuryna getirildi. ¹⁴Ähli halklar, milletler we uruglar oňa gulluk etsinler diýip, oňa hökümdarlyk, şöhrat we patyşalyk berildi. Onuň hökümdarlygy sowulmaz baky hökümdarlykdyr. Patyşalygy hiç wagt ýykylmajak patyşalykdyr».

Görnüşleriň düşündirilişi

¹⁵Gören görnüşlerim men Danyýeli böwrüme pyçak sanjylan ýaly howsala saldy. ¹⁶Men ol ýerde duranlaryň birine ýakynlaşyp, ondan bulara degişli ähli hakykaty soradym. Şeýdip, ol maňa bu zatlaryň ýorgudyny aýdyp berdi: ¹⁷«Bu dört uly jandar ýer ýüzünde dört patyşanyň aýaga galjagydyr. ¹⁸Emma patyşalygy Beýik Hudaýyň mukaddes adamlary alarlar, olar patyşalyga hemişelik, ömürbaky we ebedilik eýelik ederler». ¹⁹Soňra men beýleki jandarlaryň ählisinden tapawutly, örän gorkunç, dişleri demirden, dyrnaklary бүрүнçден, çeýnäp parçalaýan, galan-gaçanlaryny bolsa aýaklary bilen mynjyradýan dördünji haýwan hakynda hakykaty bilmek isledim. ²⁰Onuň başyndaky on şahdan soňra çykan bir şahyň hem nämedigini bilesim geldi. Bu şahyň önünde öňki üç şah ýyklydy. Bu şahyň gözleri we tekepbirlik bilen gepleýän agzy bardy, görnüşü beýlekilerden has uludy. ²¹Men seredip durkam, bu şah Hudaýyň mukaddes adamlary bilen uruş etdi we olardan üstün çykdy. ²²Onsoň owaldan Bar Bolan gelip, Özüniň mukaddes adamlarynyň haýryna höküm çykardy. Beýik Hudaýyň mukaddes adamlary üçin patyşalygy eýelemegiň wagty geldi.

²³Meniň söhbetdeşim şeýle diýdi: «Dördünji jandar ýer ýüzünde dorejek dördünji patyşalykdyr. Ol ähli patyşalyklardan tapawutly bolup, tutuş ýer ýüzünü çeynär, ony depeläp, bölek-bölek eder. ²⁴On şah bolsa bu patyşalykdan çykjak on patyşadyr. Bulardan soňra öňkülerden tapawutly başga bir patyşa döräp, öňki üç patyşany ýykyp taşlar. ²⁵Ol Beýik Hudaýa garşy küpür geplär, Beýik Hudaýyň mukaddes adamlaryny ezer. Baýramçylyk senelerini we kanunyny üýtgetmäge dyrjaşar. Onsoň bular bir wagta, iki wagta, ýarym wagta çenli bu patyşanyň eline berler. ²⁶Emma kazyýet mejlisi höküm çykarar. Onuň hökümdarlygy elinden alnar, wes-weýran bolup, bütinleý ýok ediler. ²⁷Patyşalyk, hökümdarlyk, tutuş gögüň astyndaky patyşalyklaryň beýikligi Beýik Hudaýyň mukaddes adamlaryna berler. Bu halkyň patyşalygy ebedi patyşalyk bolar. Ähli hökümdarlar bu halka gulluk edip, boýun egerler».

²⁸Ine, şu ýerde gürrüň gutarýar. Pirkirlerim men Danyýeli howsala saldy, ýüzümde reňk-pet galmady, emma men bu sözleri ýüregimde sakladym.

8-nji bap

Danyýeliň goç we erkeç hakyndaky görnüşi

¹Patyşa Belşasaryň patyşalygynyň üçünji ýylynda men Danyýel öňki görenimden başga ýene bir görnüş gördüm. ²Görnüşde men özümi Eýlam welaýatyndaky Suza galasynda gördüm. Men özümiň Ulaý kanalynyň boýunda durandygymy gördüm. ³Men seredip durkam, kanalyň kenarynda bir goç gördüm. Onuň iki şahy bardy. Şahlarynyň ikisi hem uzyndy, ýöne biri beýlekisinden

has uzyndy we şol uzyny soň çykypdy. ⁴Goçuň günbatar, demirgazyk we günorta taraplara süsýändigini gördüm. Hiç bir haýwan onuň önünde durup, hiç kim onuň elinden gutulyp bilmeýärdi. Ol islän zadyny edýärdi we gitdigiče güýçlenýärdi.

⁵Men syn edip durkam, ine, günbatar dan bir erkeç peýda boldy. Ol aýagyny ýere basmazdan, bütin ýer ýüzünü aýlanyň çykdy. Onuň iki gözünüň ortasynda göze ilip duran bir şahy bardy. ⁶Ol kanalyň kenarynda duran, meniň gören iki şahly goçumyň ýanyna gelip, bar gazaply güýji bilen oňa okduryldy. ⁷Men onuň goça golaý baranyny gördüm. Ol goça gazap bilen hüjüm etdi, ony süsüp, iki şahyny-da döwdi. Onuň önünde durmaga goçuň güýji ýokdy. Erkeç ony ýere çalyň depeledi. Goçy onuň elinden halas etjek hiç kim ýokdy. ⁸Onsoň erkeç has güýçlendi, emma onuň güýji has beýgelende, onuň şol ýeke uly şahy döwüldi we onuň yerine gögüň dört şemalyňa garap duran dört sany göze ilginç şah peýda boldy.

⁹Olaryň birinden başga bir kiçijik şah peýda boldy. Ol günorta, gündogara we owadan ýurda tarap has ulaldy. ¹⁰Kiçijik şah ulalyp, asman jisimine çenli baryp ýetdi. Ol goşundan, ýagny ýyldyzlardan birnäçesini ýere taşlap depiledi. ¹¹Kiçijik şah özüni hatda goşun serdaryna çenli beýgelti. Ol goşun serdarynyň elinden gündelik ýakma gurbanlygyny alyp, mukaddes öýi ýok etdi. ¹²Pitne turzany sebäpli gündelik ýakma gurbanlygy goşun bilen birlikde onuň ygtyýaryna berildi. Ol hakykaty ýere çalyň, her bir eden işinde üstünlik gazandy. ¹³Onsoň men bir perişdäniň geplänini eşitdim. Başga bir perişde bu geplän perişdä şeýle sorag berdi: «Bu görnüşde görülen zatlar haçana çenli

dowam ederkä? Haçana çenli gündelik ýakma gurbanlygynyň ýerini weýrançylyk getirýän gozgalan tutjakka we mukaddes öý bilen goşun aýak astyna taşlanyp depelenjekkä?»¹⁴Ol: «Bu waka iki müň üç ýüz gije-gündiz dowam eder. Soňra mukaddes öý adalatsyzlykdan tämizlener» diýip jogap berdi.

Jebraýyl görnüşi düşündirýär

¹⁵Men Danyýel gören görnüsimden many çykarmaga synanyşýarkam, bir-denkä ynsan sypatyndaky biri meniň önümde peýda boldy. ¹⁶Men Ulaý kanalynyň ortasyndan bir ynsanyň sesini eşitdim, ol gygyryp: «Jebraýyl, bu adama görnüşden many çykarmaga kömek et» diýdi. ¹⁷Şeýdip, Jebraýyl meniň duran ýerime geldi. Ol gelende, men dowla düşüp, özümü ýere taşladym. Emma ol maňa: «Eý, ynsan ogly, muny bilgin, bu görnüş ahyrzamana degişlidir» diýdi. ¹⁸Ol maňa bu sözleri aýdýarka, huşumdan gidip, ýere ýüzin ýykyldym, ýöne ol meni tutup, aýak üstüne galdyrdy.

¹⁹Jebraýyl maňa şeýle diýdi: «Diňle, ahyrky gahar-gazap günleri nämeleriň boljagyny men saňa aýdaýyn. Çünki bu görnüş ahyrzamanyň bellenen wagtyna degişlidir. ²⁰Seniň gören iki şahly goçuň Madaý we Pars patyşalarydyr. ²¹Erkeç bolsa Gresiyanyň patyşasydyr. Onuň iki gözünüň ortasyndaky uly şahy bolsa onuň ilkinji patyşasydyr. ²²Ol şahyň döwrlüp, ýerine dört şahyň çykmagy ol milletden dört patyşalygyň çykjakdygyny, ýöne olaryň ilkinji patyşalyk ýaly güýçli bolmajakdygyny aňladýar. ²³Bu dört patyşalygyň soň ýakynlaşanda, günäleri ýetjek derejesine ýetende, tekepbir, diýseň mekir patyşa dörär. ²⁴Ol güýçlenip kuwwatlanar, ýöne bu onuň öz güýji bilen bolmaz. Ol elhenç weýrançylyklar

getirer, edýän işi rowaçlanar. Ol güýçlülere we mukaddes adamlary heläk eder. ²⁵Öz danalygy bilen hilegärlikde üstünlik gazanar we ýüreginde özüni beýgelder. Duýdurmazdan köp halky ýok eder, hatda hökümdarlaryň Hökümdaryna garşy çykar. Emma onuň özi ynsan eli degmezden synar. ²⁶Agşam we ertir baradaky saňa görkezilen bu görnüş hakykatdyr. Emma bu görnüşi gizlin sakla, çünki ol uzak bir gelejege degişlidir».

²⁷Men Danyýel takatdan düşdüm, bir-näçe günläp ýaramadym. Soňra aýak üstüne galyp, ýene-de patyşanyň işleri bilen meşgul boldum. Men bu görnüşe aňka-taňka boldum, oňa düşünmedim.

9-njy bab

Danyýel halk üçin dileg edýär

¹Asly madaý bolan Kserksiň ogly Darýuşyň patyşalygynyň birinji ýylydy. Ol babyllylaryň üstünden patyşa goýlupdy. ²Onuň şalygynyň birinji ýylynda men Danyýel Mukaddes Ýazgylara ser saldym. Men olardan Rebbiň Ýermeýa pygambere iberen sözüne görä, Iýerusalimiň ýetmiş ýyllap harabaçylyga öwürülip ýatjakdygyna düşündim. ³Onsoň men ýüzümi Taňry Hudaýa tarap öwürdim. Agyz bekläp, jul geýnip, kül üstünde oturyp, dileg etdim, Ony agtaryp ýalbardym.

⁴Men Hudaýym Rebbe dileg etdim we toba edip, şeýle diýdim: «Eý, Taňry, Seni söýýänlere, buýruklaryny berjaý edýänlere ähtini we baky söýgüsini saklaýan beýik we haýbatly Hudaý! ⁵Seniň buýruklaryňdan we hökümlerinden ýüz öwürüp, günä gazandyk, azgynlyk etdik, erbetlik edip, Seniň garşyňa baş galdyrdyk. ⁶Biz patyşalarymyza,

han-beglerimize, ata-babalarymyza we ýurduň ähli halkyna Seniň adyňdan geplän gullaryň pygamberlere gulak asmadyk. ⁷Ýa Reb, Sende adalat bar, emma biz bu günki gün hem ýüzügara-dyrýs! Bu ýahuda halkyna, Iýerusalimiň ilatyna, Saňa garşy eden dönükligi sebäpli ähli ýurtlara dargadan halkyňa, ýakynu-uzakda bolan bütin ysraýyllara degişlidir. ⁸Ýa Reb, patyşalarymyzyň, han-beglerimiziň, ata-babalarymyzyň ýüzüni utanç gaplandyr, sebäbi biz Saňa garşy günä etdik. ⁹Rehimdarlyk we geçirimlilik Taňry Hudaýymyza mahsusdyr, çünki biz Onuň garşysyna baş galdyrdyk. ¹⁰Hudaýymyz Rebbiň sözüne gulak asmadyk, Onuň gullary bolan pygamberler arkaly bize beren kanunlary bilen ýöremedik.

¹¹Bütin Ysraýyl Seniň kanunyňy bozup azdy we Seniň sözüne gulak asmakdan boýun gaçyrdy. Şeýdip, Hudaýyň guly Musanyň kanunynda ýazylan nälet başymyzdan indi we kasam ýerine ýetdi. Sebäbi biz Saňa garşy günä etdik. ¹²Başymyzdan äpet bela-beterler inderjekdigi barada Onuň bize we üstümüzden höküm sürýän baştutanlarymyza aýdan sözleri berjaý boldy. Iýerusalimiň başyna inen bela gögüň astyndaky hiç bir şäheriň üstünden hiç haçan inmändi. ¹³Edil Musanyň kanunynda ýazylyşy ýaly, bu belalaryň ählisi biziň başymyzdan indi. Emma biz etmişlerimizden el çekip, Hudaýymyz Rebden mähir-muhabbet dilemedik, Onuň hakykatyna pitiwa etmedik. ¹⁴Şonuň üçin Reb bu belalaryň amatly pursadyny peýläp, olary biziň başymyzdan inderdi. Çünki Hudaýymyz Reb ähli edýän işlerinde adyldyr. Biz bolsa Onuň sözüne boýun bolmadyk. ¹⁵Eý, Taňry Hudaýymyz, Sen Öz halkyňy gudratly goluň bilen Müsürden

çykardyň. Bu günki ýaly Öz adyňy-da şöhratlandyrdyň! Biz bolsa günä gazandyk, erbetlik etdik. ¹⁶Eý, Taňry, ähli adalatly işleriňe görä, gahar-gazabyňy Öz şäheriň Iýerusalimden, mukaddes dagyňdan sow. Biziň günälerimiz we ata-babalarymyzyň ýazygy sebäpli Iýerusalim we Seniň halkyň daş-töweregimizdäki ähli halklara masgara boldy. ¹⁷Eý, Hudaýymyz, soňa görä indi Öz guluňyň dilegini we nalyşyny diňle! Öz hatyraň üçin, eý, Taňrym, weýran bolan mukaddes öýüne Öz nuruňy saç. ¹⁸Eý, Hudaýym, diňle we eşit! Gözleriňi açyp, biziň weýrançylygymyza we Seniň adyň dakylan şähere seret. Biziň dogruçyldygymyz sebäpli däl-de, eýsem Seniň beýik rehimdarlygyň sebäpli öz nalyşlarymyzy Seniň huzuryňa getirdik. ¹⁹Ýa Reb, eşit! Bagyşla, ýa Reb! Ýa Reb, diňle we amala aşyr! Öz hatyraň üçin, eý, Hudaýym gijikdirme! Çünki şäher we halk Seniň adyňy göterýändir!»

Jebraýyl ýetmiş yediýyllyk hakda düşündirýär

²⁰Men dileg edip, öz günämi we hal-kym Ysraýylyň günäsini boýun alyp, Hudaýymyň mukaddes dagy üçin Hudaýym Rebbiň huzurynda nalyşlarymy aýan edip durdum. ²¹Şonda aşam gurbanlyk berilýän wagty men entek dileg edip durkam, öňki görünüşimde gören adamym Jebraýyl çaltlyk bilen uçup, ýanyma geldi. ²²Ol maňa şeýle düşündirdi: «Danyél, men saňa akyl-paýhas we düşünje bermek üçin geldim. ²³Seniň nalyşyňyň ilki başynda şeýle buýruk çykdy. Men hem ony saňa aýan etmäge geldim, çünki sen juda söýülýänsiň. Indi bolsa buýruga gulak goý we bu görnüşe düşün:

²⁴Jenaýatçylygy ýok edip, günäleriň soňuna çykmak üçin, etmişlerden

saplanmak we ebedi dogruçylygy berkarar etmek üçin, weliligi hem py-gamberligi möhürlemek we in mukaddesi seçip-saýlamak üçin seniň halkyňa we mukaddes şäheriňe ýediýyllyk ýetmiş möhlet karar edildi. ²⁵Şuny bilip goý we düşün: Iýerusalimi täzeden dikeltmek üçin çykan buýrukdan tä seçip-saýlanjak hökümdaryň döwrüne çenli ýedi ýediýyllyk geçer. Altмыш iki ýediýyllygyň içinde Iýerusalimde meýdançalar we garymlar ýene-de täzeden gurlar. Emma bu hem muşakgatly zamanda bolar. ²⁶Altмыш iki ýediýyllykdan soň seçip-saýlanan heläk bolar we ondan hiç zat galmaz. Geljek hökümdaryň goşuny bu şäheri we mukaddes öýi weýran eder. Onuň soňy tupanly bolar, ahyryna çenli uruş bolar. Weýrançylyk boljagy karar edilendir. ²⁷Hökümdar köpler bilen bir hepdelik berk äht baglaşar. Ýarym hepdeden soň bolsa gurbanlyk we sadaka bermesini goýar. Edilen karar onuň başyndan inýänçä, bu weýran ediji hökümdar ybadathananyň içinde weýrançylyk getirýän ýigrenji zady diker».

10-njy bap

Danyéliň Tigr derýasynyň kenaryndaky görnüşi

¹Pars patyşasy Kureşiň patyşalygynyň üçünji ýylynda Belteşasar, ýagny Danyéle bir ylham geldi. Bu ylham hakykatdy we beýik bir urşuň boljakdygy baradady. Ol bu görnüşden many çykaryp, ylham düşündi.

²Şol günler men Danyél üç hepdeläp ýas tutdum. ³Üç hepde doly tamamlanýança, tagamly nahar iýmedim. Agzyma ne et, ne şerap degdi, bedenime hem hiç

hili ýag çalmadym. ⁴Birinji aýyň ýigrimi dördünji günü men beýik derýanyň Tigr derýasynyň kenarynda durdum. ⁵Başymy galdyryp seretsem, ine, eginbaşy nepis zygyr matadan, bili sap altyndan ^akemerli biri durdy. ⁶Onuň bedeni sary ýakut ýalydy, ýüzi ýyldyrym ýaly öwşün atýardy. Gözleri ýanyp duran şamçyrag, gollary we aýaklary ýalpyldawuk бүрүнç ýaly ýalpyldaýardy, sesi uly mähelläniň galmagaly ýalydy.

⁷Men Danyél ol görnüşi ýeke özüm gördüm. Meniň ýanymdakylar muny görmediler, gaýtam olary elhenç gorky gaplap aldy, olar gizlenmek üçin gaçyp gitdiler. ⁸Şeýdip, men ýeke galdym. Bu beýik görnüşi görenimde, mende güýç galmady, ýüzümde reňk-pet galmady, men takatdan düşdüm. ⁹Soňra men onuň sesiniň owazyny eşitdim. Geplände onuň sesini eşidip, huşumdan gitdim we ýere ýüzin ýykyldym.

¹⁰Şonda bir el maňa galtaşyp, dyzyna galdyrdy. ¹¹Ol maňa: «Danyél, sen jandan eziz söýülýänsiň. Meniň saňa aýtjak sözlerime gulak goý. Tur, aýaga gal, çünki men seniň ýanyňa iberildim» diýdi. Ol bu sözleri aýdanda, men titräp ýerimden galdym. ¹²Ol sözüni dowam edip, maňa şeýle diýdi: «Danyél, gorkma, çünki düşünmegi ýüregiňe düwen we Hudaýyňyň öňünde özüňi pespäl tutan ilkinji günüňden başlap, seniň sözleriň diňlendi we men seniň sözleriň sebäpli geldim. ¹³Emma Pars patyşalygynyň serdary ýigrimi bir günläp maňa garşy durdy. Şol wagt baş serdarlardan biri bolan Mikayyl maňa kömege geldi. Men ol ýerde Pars patyşalary bilen galypdym. ¹⁴Men ahyrky günlerde seniň halkyňyň başyna nämeleriň geljegini

^a 10:5 Sap altyndan – ýa-da Ufaz altyndan.

saňa düşündirmäge geldim, çünki bu görnüş şol geljek döwre degişlidir.

¹⁵Ol maňa bu sözleri aýdýarka, men ýüzümi aşak salyp, dilim tutuldy. ¹⁶Şol wagt ynsana meňzeş biri dodaklaryma elini degirdi. Men agzymy açyp geplemäge başladym, öňümde durana ýüzlenip, şeýle diýdim: «Eý, jenabym, bu görnüş zerarly men dert çekdim, mende güýç-kuwwat galmady. ¹⁷Guluň bolan men seniň ýaly jenabym bilen nädip gepleşýin? Mende güýç-gurbat galmady, demim tutuldy».

¹⁸Onsoň ýaňky ynsana meňzeş bolan ýene-de maňa elini degirdi, meni güýçlendirdi. ¹⁹Ol maňa: «Jandan eziz söýülyň ynsan, gorkma, saňa rahatlyk bolsun! Dözümli we mert bol!» diýdi. Ol meniň bilen geleşende, men güýçlendim we oňa: «Aýdyber, jenabym, çünki sen maňa güýç berdiň» diýdim. ²⁰Soňra ol maňa şeýle gürrüň berdi: «Meniň näme üçin seniň ýanyňa gelendigimi bilýärsiňmi? Indi men pars serdary bilen söweşmäge yzma dolanmaly. Men gidenimden soň, Gresiýanyň serdary geler. ²¹Emma men saňa hakykat kitabynda näme ýazylanyny aýan edeyin. Maňa olara garşy söweşmäge serdaryňyz Mikaýyldan başga hiç kim goldaw bermedi.

11-nji bap

¹Madaýly Darýuşyň patyşalygynyň birinji ýylynda men Mikaýyly goldap, ony güýçlendirmek üçin ýanynda durdum.

Günorta patyşalary demirgazyk patyşalary bilen söweşýär

²Indi men saňa hakykaty aýdyp bereýin. Pars ýurdundan ýene-de üç patyşa çykar. Dördünji patyşa olaryň hemmesinden baý bolar. Ol baýlygynyň üsti bilen güýçlenende, hemmäni Gresiýa

patyşalygyna garşy aýaga galdyrar. ³Soňra güýçli bir patyşa çykar. Ol beýik patyşalygy bilen höküm sürüp, öz islänini eder. ⁴Ýöne ýaňy güýçlenip, aýaga galan mahaly, onuň patyşalygy dargadylyp, gögüň çar tarapyna bölüner. Patyşalyk onuň nesline geçmez, onuň ýerine patyşa bolanlaryň hiç biri onuň ýaly höküm sürmez. Onuň patyşalygy köki bilen sogrulyp, öz neslinden bolmadyk başga birilerine berler.

⁵Günorta patyşasy güýçlener, emma onuň öz serkerdelerinden biri ondan has güýçlenip, serkerdäniň hökümdarlygy has beýgeler. ⁶Birnäçe ýyl geçenden soň, günorta patyşasy demirgazyk patyşasy bilen birleşer. Ol gyzyň demirgazyk patyşasyna berip, onuň bilen ýaraşyk baglaşar. Emma ol gyz bu ýaraşygyň güýjüni uzak saklap bilmez. Patyşa hem, onuň tohum-tiji hem uzak döwran sürmez. Şeýdip, bu gyz-da, onuň ýaranlary-da, kakasy-da, özünü goldanlar bilen bile ele düşerler. ⁷Ýöne ol gyzyň kakasynyň, ýagny günorta patyşasynyň ýerine gyzyň kökünden bir baldak çykar, ol demirgazyk patyşasynyň garşysyna hüjüm edip, onuň galasyna girer. Olar bilen söweşip, ýeňiş gazanar. ⁸Olaryň hudaýlaryny, butlaryny, kümüşden we altyndan ýasalan gymmatbaha gap-gaçlaryny olja hökmünde Müsüre getirer. Onsoň ol birnäçe ýyllap demirgazyk patyşasynyň üstüne çözmaz. ⁹Soňra demirgazyk patyşasy günorta patyşasynyň üstüne çozar, emma onuň hüjümi yzma serpikdiriler.

¹⁰Demirgazyk patyşasynyň ogullary söweşe taýýarlanyp, juda güýçli goşun toplarlar. Goşun sil kimin süýşüp gelip, basyp alar we öwrülip ýene-de günorta patyşasynyň galasyna hüjüm eder. ¹¹Günorta patyşasy gazap atyna

atlanyp, demirgazyk patyşasyna garşy söweşer. Demirgazyk patyşasy hem uly bir goşuny aýaga galdyrar, emma onuň goşuny duşmanyndan ýeňler. ¹²Bu goşun ele düşensoň, günorta patyşasynyň ýüregi galkynar. Ýöne ol on müňlerçe adamy öldürse-de, onuň ýeňşi uzaga çekmez. ¹³Çünki demirgazyk patyşasy ýene-de öňküsinden hem has beýik bir goşun toplar. Birnäçe ýyldan soň ol doly ýaraglanan agyr goşun bilen geler.

¹⁴Şol döwürde birtopar adam günorta patyşasynyň garşysyna çykar. Görnüşiň berjaý bolmagy üçin seniň halkyňyň arasyndan güýji zorlar aýaga galarlar, emma olar büdrärler. ¹⁵Soňra demirgazyk patyşasy berk diwarly şähere gelip, onuň diwarlaryna çykmak üçin ýapgyt gurar we bu şähəri basyp alar. Günorta goşuny hatda özünüň saýlama goşuny bilen-de onuň garşysynda durup bilmez, olaryň güýçleri ýetmez. ¹⁶Demirgazyk patyşasy özüne garşy çykana islän zadyny eder, hiç kim onuň öňünde durup bilmez. Ol owadan ýurtda özüni berkarar eder we weýran ediş ygtyýaryna eýe bolar. ¹⁷Patyşalygynyň ähli güýjüni toplap, duşmanyň üstüne gelmegi ýüregine düwer. Patyşalygyny heläk etmek üçin, günorta patyşasy bilen ýaraşyk baglaşar, oňa aýal berer. Emma demirgazyk patyşasynyň bu guran hilesi başa barmaz, bu oňa hiç hili peýda getirmez. ¹⁸Şundan soňra ol ünsüni kenar ýakasynyndaky şäherlere tarap öwrer we olaryň köpüsini basyp alar. Ýöne bir serkerde onuň kemsitmeleriniň soňuna çykar, gopbamsylygy üçin jezasyny berer. ¹⁹Soňra ol öz ýurdunyň galalaryna tarap öwrüler, ýöne büdräp ýykyldar-da, ýitirim bolar.

²⁰Demirgazyk patyşasynyň ýerine patyşalygyň şöhraty üçin salgyt

ýygnamaga iberýänçi biri bolar. Ol hem birnäçe günden ýok ediler, ýöne bu ne gahar üsti bilen, ne-de söweş üsti bilen ýok ediler. ²¹Onuň ýerine patyşalyk hormatyna mynasyp bolmadyk bir namart adam peýda bolar. Ol duýdansyz gelip, patyşalygy mekirlilik bilen eline alar. ²²Sil kimin gelip basan goşunlar onuň öňünden süpürilip aýrylar, hatda äht hökümdary-da ýeňlişe sezewar bolar. ²³Namart adam ylalaşyk baglaşmak bilen hile gurar we kiçi goşun bilen güýçlenir. ²⁴Ol welaýata bolçulyk döwründe duýdansyz baryp, ata-babalarynyň hiç haçan edip bilmedik işlerini eder. Talaň, çapawulçylyk edip, oljany öz goşunynyň arasynda paýlar. Galalaryň garşysyna dildüwsük gurar, emma bu uzak gitmez.

²⁵Soňra güýjüni we kuwwatyny jemläp, ol beýik goşun bilen günorta patyşasynyň garşysyna çykar. Günorta patyşasy-da has uly we güýçli goşun bilen urşa girişer. Emma günorta patyşasy özüne garşy gurlan dildüwsükler sebäpli ýeňiş gazanyp bilmez. ²⁶Onuň saçagyndan çörek iýenler ony weýran ederler. Goşuny dargadylyp, bir topary urlup öldüriler. ²⁷Bu patyşalaryň ikisiniň-de ýüreginde erbet niýet bolar. Olar bir saçagyň başynda bile oturyp, ýalan sözlärler, ýöne bu ýol almaz, çünki munuň soňy bellenen wagtda geler.

²⁸Demirgazyk patyşasy uly baýlyk bilen öz ýurduna dolanar, emma ýüregi mukaddes ähte garşy bolar. Ol niýetini amala aşyryp, ýurduna dolanar. ²⁹Bellenen wagtda ol ýene-de günorta öwrülip geler, emma bu gezek öňki ýaly bolmaz. ³⁰Kitim gämileri oňa garşy çykar. Onsoň ol ruhdan düşüp, yzyna öwrüler. Ol gazap atyna atlanyp, mukaddes ähte garşy hereket eder we mukaddes ähte hyýanat edenlere hormat goýar. ³¹Onuň

iberen goşunlary mukaddes ýeri we galany eýeläp, olary harama çykararlar. Olar gündelik ýakma gurbanlygyny ýatyryp, weýrançylyk getirýän ýigrenji zady dikerler. ³²Ol ähte hyýanat edenleri hilegärlik bilen ýolundan azdyrar, emma öz Hudaýyna wepaly halk bolsa berk durup, oňa garşy hereket eder. ³³Halkyň arasyndaky akylly adamlar köp kişilere akyl-paýhas bererler, emma birnäçe günün dowamynda olary gylyçdan geçirerler, otda ýakarlar we sürgün edip talarlar. ³⁴Ýeňlişe sezewar bolanlarynda, olara biraz kömek ediler. Köp adam ýaranjaňlyk bilen olara goşular. ³⁵Galanlaryň ahyrzamana çenli günälerinden saplanmagy, päklenmegi we aklanmagy üçin akylly adamlardan birnäçesi heläk bolar. Çünki entek bellenen möhlete wagt bardyr.

Pis patyşa

³⁶Bu patyşa öz islänini eder. Ol özüni beýgeldip, her bir hudaýdan özüni ýokary tutar. Hatda hudaýlaryň Hudaýyna garşy küpür geplär. Hudaýyň gazaply döwri tamamlanýança, patyşanyň işi rowaçlanar, çünki kabul edilen karar ýerine ýetmelidir. ³⁷Ol ata-babalarynyň hudaýlaryna, hatda aýallaryň iň söýgüli hudaýyna hem hormat goýmaz. Ol hiç bir hudaýy sylamaz, ol özüni hemme zatdan ýokarda saýar. ³⁸Bulara derek ol galalaryň hudaýyna hormat goýar. Ata-babalarynyň tanamadyk hudaýyny altyn-kümüş, gymmatbaha daşlar we her dürli sylag-serpaýlar bilen hormatlar. ³⁹Ol keseki hudaýyň kömegi bilen galalary berkarar eder. Patyşa özüni hökümdar hökmünde kabul edenleri has artyk sylaglar, olary köp adamlaryň üstünden häkim goýar. Ýurdy olara baýrak hökmünde paýlar.

⁴⁰Ahyrzaman wagtynda günorta patyşasy onuň bilen çaknyşar. Emma demirgazyk patyşasy söweş arabalarydyr atlylary we birtopar gämileri bilen harasat ýaly onuň üstüne döküler. Ol ýurtlara garşy söweş edip, olary sil deý basar. ⁴¹Ol owadan ýurda girer we on müňlerçe adam heläk bolar, emma Edomyň, Mowabyň we Ammonyň ýolbaşçylary onuň elinden gaçyp gutularlar. ⁴²Ol ýurtlara zarba urar, ondan Müsür ýurdy-da gaçyp gutulmaz. ⁴³Ol altyn-kümüş hazynalaryny we Müsüriň ähli baýlygyny öz ygtyýaryna geçirer. Liwiýalylar we efiopiýalylar oňa boýun egerler. ⁴⁴Emma gündogardan we demirgazykdan gowşan habarlar ony howsala salar. Onsoň ol gazap atyna atlanyp, köp adamlary öldürmek we bütinleý ýok etmek üçin ýola düşer. ⁴⁵Ol öz şalyk çadyrlaryny deňiz bilen owadan mukaddes dagyň arasynda diker. Emma onuň ömrüniň soňy geler, oňa kömek eden tapylmaz».

12-nji bap

Ahyrzaman

¹«Şol wagt seniň halkyňy gorayan baş serdar Mikaýyl öňe çykar. Şonda milletler döräli bäri görüp-eşidilmedik jebir-jepaly döwür geler. Emma şol wagt seniň halkyňdan ady kitapda ýazylanlaryň ählisi halas bolar. ²Topragyň astynda ýatanlaryň köpüsi oýanar: olaryň kimsi ebedi ýaşayşa gowşar, kimsi ebedi utanja we ýigrenje duçar bolar. ³Akylly adamlar asman şöhesi deýin nur saçarlar, köp adamlary dogry ýola ündänler hem ýyldyzlar deý baky hem ebedilik ýagty saçarlar. ⁴Emma, sen, Danyýel, ahyrzamana çenli bu sözleri gizlin sakla we bu kitaby möhürle. Köp adamlar bilimini artdyrmak üçin özlerini ol ýere, bu ýere urarlar».

⁵Soňra men Danyél seredenimde, biri derýanyň bu kenarynda, beýlekisi ol kenarynda duran başga iki adamy gördüm. ⁶Suwuň ýokary akymynda eginbaşy nepis zygyr matadan edilen adamdan: «Bu geň zatlaryň soňy haçan geler?» diýip, olaryň biri sorady. ⁷Men suwuň ýokary akymynda eginbaşy nepis zygyr matadan edilen adamyň sag hem çep elini göge galdyryp, baky Ýaşayanyň adyndan ant içip: «Bir wagta, iki wagta we ýarym wagta çenli dowam eder. Mukaddes halkyň güýji soňuna çenli bütinleý syndyrylandan soňra, bu zatlaryň ählisi doly tamamlanar» diýenini eşitdim.

⁸Men eşitdim, ýöne düşünmedim. Şonuň üçin ondan: «Jenabym, bu zatlaryň

soňy nähili bolar?» diýip soradym. ⁹Ol maňa şeýle diýdi: «Danyél, öz ýoluň bilen git. Bu sözler ahyrzamana çenli gizlin saklanyp möhürlener. ¹⁰Köpüsi günälerinden saplanar, köpüsi päklenip aklanar, emma ýaramaz adamlar şer işlerinden dönmezler. Ýaramaz adamlaryň hiç biri-de düşünmez, ýöne akylly adamlar düşünerler. ¹¹Gündelik ýakma gurbanlygyň ýatyrylyp, weýrançylyk getirýän ýigrenji zadyň dikeldilen wagtyndan başlap, bir müň iki ýüz togsan gün geçer. ¹²Garaşyp, bir müň üç ýüz otuz bäş güne ýeten adam nähili bagtly! ¹³Emma sen ömrüňiň ahyryna çenli öz ýoluň bilen gidip, rahatlykda gözüňi ýumarsyň. Ahyrzaman günü täzedan direlip, sylag-serpaýyňy alarsyň».

